

## Begrebsforskelle mellem beskæftigelsesstatistikker

### Indhold

|                                                                                                     |           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1. Indledning</b>                                                                                | <b>2</b>  |
| 1.1. Kort beskrivelse af begreber                                                                   | 2         |
| 1.2. Væsentligste statistikker om beskæftigelse og arbejdstid                                       | 2         |
| <b>Oversigtstabel over forskelle i beskæftigelsesstatistikker</b>                                   | <b>5</b>  |
| <b>2. Beskæftigelse</b>                                                                             | <b>6</b>  |
| 2.1. Den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik                                                    | 6         |
| 2.2. Arbejdskraftundersøgelsen                                                                      | 7         |
| 2.3. Arbejdstidsregnskabet                                                                          | 8         |
| 2.4. Nationalregnskabet                                                                             | 9         |
| 2.5. Byggebeskæftigelsen                                                                            | 9         |
| 2.6. Beskæftigelse for lønmodtagere                                                                 | 10        |
| <b>3. Job</b>                                                                                       | <b>11</b> |
| 3.1. Erhvervsbeskæftigelsen                                                                         | 11        |
| 3.2. Arbejdstidsregnskabet                                                                          | 12        |
| <b>4. Fuldtidsbeskæftigelse</b>                                                                     | <b>13</b> |
| 4.1. Erhvervsbeskæftigelsens fuldtidsbeskæftigelse                                                  | 13        |
| 4.2. Fuldtidsbeskæftigelse i Beskæftigelse for lønmodtagere                                         | 14        |
| 4.3. Den offentlige beskæftigelsesstatistik                                                         | 15        |
| 4.4. Arbejdsmarkedsregnskabet                                                                       | 15        |
| <b>5. Timeopgørelser</b>                                                                            | <b>17</b> |
| 5.1. Arbejdskraftundersøgelsen                                                                      | 18        |
| 5.2. Arbejdstidsregnskabet                                                                          | 19        |
| 5.3. Nationalregnskabet                                                                             | 19        |
| <b>6. Pendlingsstatistik</b>                                                                        | <b>20</b> |
| <b>Bilag: For de særligt interesserede:</b>                                                         | <b>22</b> |
| A. Registrering af arbejdstid fra interviews med de beskæftigede selv                               | 22        |
| B. Registrering af arbejdstid ud fra virksomhedsoplysninger (administrative data fra lønsystemerne) | 23        |
| <b>Referenceliste</b>                                                                               | <b>26</b> |

## 1. Indledning

Formålet med notatet er at beskrive begreber, der relaterer sig til beskæftigelse og arbejdstid, og hvordan disse begreber måles i forskellige statistikker.

### 1.1. Kort beskrivelse af begreber

**Beskæftigelse** er en statusopgørelse over, hvor mange mennesker (hoveder) der er beskæftiget på et givet tidspunkt, eller som et gennemsnit over en periode. Beskæftiget er man, hvis man har en tilknytning til en arbejdsplads i form af et job, hvor man som minimum har én times betalt arbejde pr. uge i referenceperioden, og inkluderer personer, der er midlertidigt fraværende uanset fraværsårsag.

**Antal job** angiver hvor mange job, der er aktive (eksklusiv midlertidigt fravær pga. barsel eller anden orlov) på et givent tidspunkt, eller som gennemsnit over en periode. Et job er defineret som en persons tilknytning til et arbejdssted. Den samme person kan godt have flere job (på forskellige arbejdssteder) på samme tid.

**Arbejdstid** er en volumen størrelse, der angiver hvor mange timer, der er arbejdet. Arbejdstid kan opgøres i form af aftalte, betalte, normale eller præsterede/faktiske<sup>1</sup> timer. Arbejdstimer siger ikke noget om, hvor meget arbejde der er udført i form af produktionsoutput. Derimod siger arbejdstimerne noget om, hvor meget tid der er brugt (eller afsat til) arbejdet.

**Fuldtidsbeskæftigelse** er en måde at omsætte arbejdsvolumen i form af arbejdstimer til noget, der er lettere at forholde sig til. Det er svært at forholde sig til nogle millioner arbejdstimer. Antal fuldtidsbeskæftigede er dog stadig et mål for arbejdsvolumen, hvilket antal beskæftigede ikke er, idet beskæftigelsen beskriver, hvor mange mennesker, der har været involveret i arbejdet, ikke hvor lang tid de har brugt på det.

**Pendling** er den aktivitet man gør, når man skal bevæge sig frem og tilbage mellem sin bopæl og sit arbejde, og bopæl og arbejdssted ikke er på samme adresse. Pendlingsafstanden er den korteste vej mellem disse to punkter, målt kun den ene vej.

### 1.2. Væsentligste statistikker om beskæftigelse og arbejdstid

**Registerbaseret arbejdsstyrkestatistik (RAS)** anvendes, når man ønsker at belyse beskæftigelse for små grupper og have adgang til mange baggrundsvARIABLE. Endvidere har RAS en meget lang tidsserie der starter i 1981 (november 1980).

**Arbejdsmarkedsregnskabet (AMR)** anvendes, når man ønsker at belyse fuldtidsbeskæftigelsen fordelt på en række personrelaterede baggrunds-

---

<sup>1</sup> I arbejdskraftundersøgelsen (AKU) benævnes præsterede timer, dvs. timer der faktisk er arbejdet, som faktiske timer.

variable. I AMR er befolkningen normeret i forhold til en fuldtidsnorm på 37 timer om ugen. Det betyder, at timer ud over 37 timer om ugen ikke indgår.

AMR findes også i en ikke-timenormeret version (**AMR-UN**), som dog ikke offentliggøres særskilt. I AMR-UN indgår timer udover 37 timer om ugen. AMR-UN er datagrundlaget for den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik, erhvervsbeskæftigelsen og arbejdstidsregnskabet. Såvel AMR-UN som AMR stilles også til rådighed gennem Danmarks Statistiks forskerplaceringsordning. AMR starter i 2008.

**Arbejdskraftundersøgelsen (AKU)** er en spørgeskemaundersøgelse og benyttes ved internationale sammenligninger. Definitionen på beskæftigelse i AKU er, at man i referenceugen (den uge interviewet omhandler) har haft minimum én betalt arbejdstime. AKU kan belyse forhold, der ikke er registreret i de administrative systemer, fx ønsker om ændringer i arbejdstid og arbejde på atypiske tidspunkter. Timeopgørelserne i AKU er ugentlige timer. AKU anvendes, når man ønsker at beregne timer pr. beskæftiget. AKU har været opgjort siden 1. kvartal 1995 og data er tilgængeligt fra 1.kvartal 1996.

**Arbejdstidsregnskabet (ATR)** anvendes, når man ønsker en sammenhængende tidsserie for beskæftigelse, job og præsterede arbejdstimer. ATR anvendes, når man ønsker en totalopgørelse af arbejdstimer i kvartalet eller året fordelt på relativt detaljerede brancher. Serien går tilbage til 1. kvartal 1995. Efter omlægning til eIndkomst kilder er der påbegyndt en ny tidsserie fra og med 1. kvartal 2008.

**Erhvervsbeskæftigelsen (EBS)** benyttes, når man ønsker at belyse job eller fuldtidsbeskæftigelse for samtlige sektorer. EBS har været opgjort fra og med 1990.

**Beskæftigelse for lønmodtagere (BFL)** benyttes, når man ønsker en hurtig indikator for den samlede lønmodtagerbeskæftigelse. Data går tilbage til primo 2008.

**Den offentlige beskæftigelsesstatistik** opgør antal fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere indenfor *offentlig forvaltning* og *service*. Den offentlige beskæftigelsesstatistik muliggør, som den eneste arbejdsmarkedsstatistik, en opdeling på COFOG-grupper, der er nationalregnskabets fordeling af det offentliges udgifter efter formål. Statistikken blev omlagt i 2013 og anvender nu samme datagrundlag som statistikken *Beskæftigelse for lønmodtagere (BFL)*. Disse data går tilbage til 1. kvartal 2008. Der foreligger historiske data for perioden 1. kvartal 2002 til 4. kvartal 2012 baseret på det tidligere datagrundlag og gammel sektorinddeling. Det tidligere datagrundlag var indberetningerne fra de offentlige lønsystemer til lønstatistikken samt en række supplerende kilder.

**Byggebeskæftigelsen** er en opgørelse af antal beskæftigede på arbejdssteder med bygge- og anlægsaktivitet. Byggebeskæftigelsen er en hurtig konjunktur indikator og er den eneste indikator, som belyser aktiviteten opdelt på nybyggeri, reparation, anlæg mv. Byggebeskæftigelsens serier går tilbage til 1. kvartal 2000.

**Nationalregnskabet (NR)** opgør den gennemsnitlige beskæftigelse og antal præsterede arbejdstimer, der er sammenligneligt med det øvrige national-

regnskab. Opgørelserne anvendes ved samfundsøkonomiske analyser, hvor forbrug af arbejdskraft inddrages. Nationalregnskabets serier går tilbage til 1966 for årlige opgørelser og 1990 for kvartalsvise opgørelser.

**Pendlingsstatistikken** opgør antal personer, der bor et sted men arbejder et andet sted. I Danmarks Statistik opgøres pendling mellem bopæl og arbejde indenfor Danmark (herunder opgørelse af pendlingsafstande) samt Øresundspendling. Pendlingsafstande er opgjort fra og med 1. januar 2003. Øresundspendlingen er opgjort første gang for november 1997 og dækker lønmodtagere der bor i den svenske del af Øresundsregionen og arbejder i den danske eller omvendt. Øresundsregionen omfatter Region Hovedstaden, Region Sjælland og Skåne län.

## Oversigtstabel over forskelle i beskæftigelsesstatistikker

| <b>Registerbaseret Arbejdsstyrkestatistik (RAS)</b>  | Beskæftigede (hoveder)                                                                         | Registerbaseret opgørelse       | Befolkning der bor i DK og arbejder i danske virksomheder                                                                       | Årligt siden 1980.                                                                                                                                                                       |
|------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Arbejdsmarkedsregnskabet (AMR)</b>                | Fuldtidsbeskæftigede baseret på betalte arbejdstimer. Normeret i forhold til 37 timer om ugen. | Registerbaseret opgørelse       | Den samlede danske befolkning                                                                                                   | Årlig siden 2008                                                                                                                                                                         |
| <b>Arbejdskraftundersøgelsen (AKU)</b>               | Beskæftigede (hoveder) og forskellige typer arbejdstimer (aftalte, normale og faktiske)        | Survey (personinterviews)       | 15-74 årige befolkning i Danmark – publiceres i kvartals- og årsudgivelser (15- 64 årige).                                      | Kvartalsvist og årligt siden 1995. Data tilgængelig på kvartal fra 1.kvartal 1996 og årligt fra 2000. Månedlige tal offentliggjort siden efteråret 2013 med tal tilbage til januar 2007. |
| <b>Erhvervsbeskæftigelsen (EBS)</b>                  | Job, fuldtid baseret på betalte arbejdstimer, lønsum for lønmodtagere                          | Registerbaseret opgørelse       | Job for personer, der arbejder på virksomheder i Danmark.                                                                       | Årligt siden 1990.                                                                                                                                                                       |
| <b>Arbejdstidsregnskabet (ATR)</b>                   | Beskæftigede (hoveder), job, præsterede timer samt lønsum for lønmodtagere                     | Hovedsageligt registerdata      | ATR (pba eIR/AMR med data fra 2008): Personer der arbejder i danske virksomheder, herunder også personer der bor i udlandet.    | Kvartalsvist og årligt siden 2008.                                                                                                                                                       |
| <b>Nationalregnskabet (NR)</b>                       | Beskæftigede (hoveder), præsterede timer samt aflønning af ansatte                             | Hovedsageligt ATR               | Personer, der bidrager til produktionen indenfor Danmarks økonomiske territorium.                                               | Kvartalsvist og årligt siden 1966 (årlige opgørelser)/ 1990 (kvartalsvise opgør.)                                                                                                        |
| <b>Beskæftigelse for Lønmodtagere (BfL)</b>          | Personer med lønmodtagerjob og fuldtid baseret på betalte arbejdstimer                         | Registerbaseret opgørelse       | Lønmodtagere der arbejder i danske virksomheder, herunder også personer der bor i udlandet.                                     | Månedligt og kvartalsvist siden 2008. Kvartalstal offentliggjort første gang i 2011, månedstal offentliggøres første gang i 2014.                                                        |
| <b>Offentlig beskæftigelsesstatistik (Off.besk.)</b> | Fuldtid baseret på betalte arbejdstimer                                                        | Registerbaseret opgørelse       | Fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere indenfor <i>offentlig forvaltning og service</i> , herunder også personer der bor i udlandet. | Kvartalsvist siden 2008. (Kvartalsvis historisk tidsserie for perioden 2002-2012.)                                                                                                       |
| <b>Byggebeskæftigelsen</b>                           | Beskæftigede (job)                                                                             | Survey (virksomhedsspørgeskema) | Lønmodtagere og medarbejdende mestre i danske virksomheder den midterste onsdag i kvartalet.                                    | Kvartalsvist siden 2000.                                                                                                                                                                 |
| <b>Pendlingsstatistikken</b>                         | Beskæftigede (hoveder)                                                                         | Registerbaseret opgørelse       | Øresundspendling.<br><br>Pendling (med afstande) mellem bopæl og arbejde indenfor DK                                            | Årligt siden 1997 (Øresund)<br><br>Årligt siden 2003 (inden for DK).                                                                                                                     |

## 2. Beskæftigelse

Beskæftigelse er en *statusopgørelse* over, hvor mange mennesker (hoveder), der er beskæftiget på et givet tidspunkt. Man er beskæftiget, hvis man har en tilknytning til en arbejdsplads i form af et job, hvor man som minimum har én times betalt arbejde i referenceperioden<sup>2</sup>.

Det betyder, at arbejde, der alene er *frivilligt arbejde* (dvs. uden betaling), ikke tæller med som beskæftigelse. Beskæftigelsen siger ikke noget om, hvilken type betaling, der skal være - om det skal være i form af registreret løn, naturalier, sort arbejde eller illegalt arbejde<sup>3</sup>.

Man kan som beskæftiget også være *midlertidigt fraværende*, i form af fx barsel eller anden orlov, blot skal man have en tilknytning til et arbejde, i form af lovning på at kunne komme tilbage efter endt fravær.

At være beskæftiget *siger ikke noget om, hvor meget man arbejder* (fx om man er deltidsbeskæftiget eller fuldtidsbeskæftiget, eller mere præcist hvor mange timer man arbejder).

Hver beskæftiget person kan have et eller flere job på samme tid. Hvis man har mere end et job tæller man stadig kun med som én beskæftiget. Det job hvor man arbejder flest timer vil som udgangspunkt blive opgjort som ens primære (hoved-) beskæftigelse.<sup>4</sup>

De branche- og sektor-oplysninger, der er knyttet til beskæftigelsen, er de oplysninger der knytter sig til det arbejdssted, hvor personen har sin primære (hoved-) beskæftigelse.

### 2.1. Den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik

Den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS) er en totalopgørelse af befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet. Det betyder bl.a., at antallet af beskæftigede fordelt på lønmodtagere, selvstændige og medarbejdende ægtefæller fremgår af RAS.

I forbindelse med offentliggørelsen af RAS april 2015 ændres dateringen af RAS, så både befolkningen og dennes tilknytning til arbejdsmarkedet opgøres

---

<sup>2</sup> Denne definition er i overensstemmelse med de internationale guidelines for arbejdsmarkedsstatistik og nationalregnskabsstatistik, jf. International Labour Organisation (ILO) og System af National Account (SNA).

<sup>3</sup> Beskæftigelsesstatistikkerne omtalt i dette notat, der primært bygger på arbejdsmarkedsstatistik, har dog svært ved at måle omfanget af sort arbejde og illegalt arbejde, eftersom de fleste af statistikkerne er baseret på registeroplysninger. I nationalregnskabet laver man eksplicit et tillæg (justering) til beskæftigelse og præsterede arbejdstimer for sort arbejde. I AKU forsøges det målt fra 2. kvartal 2010 ved en årlig punktmåling.

<sup>4</sup> I AKU er det dog personens egen vurdering af, hvad der er hovedjobbet og bibeskæftigelsen der er afgørende. Det kan f.eks. være, fordi timerne i referenceugen er specielle i forhold til en normal uge. I tvivlstilfælde er interviewer instrueret i at bestemme, at det er det job med flest arbejdstimer, der er hovedjobbet.

ultimo november. Tidligere blev befolkningen opgjort pr. 1. januar, mens arbejdsmarkedstilknytningen blev opgjort i slutningen af november året før.

RAS blev udarbejdet for første gang i 1981, hvor den vedrørte befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet ultimo november 1980. Statistikken bliver lavet én gang årligt. Den lange tidsserie indeholder 2 større databrud i 2003 (november 2002) og 2008. Databruddet i 2008, der skyldes et ændret kildegrundlag, er beskrevet i Nyt nr. 202 fra 28/4 2015.

RAS er udelukkende baseret på registerdata.

#### **Anvendelsesmuligheder:**

RAS anvendes, når man ønsker stor detaljering (fx geografi, uddannelser, herkomst) eller en lang tidsserie. Da data foreligger på personniveau og arbejdsstedniveau, er der en mængde baggrundsoplysninger knyttet til. De er endvidere af generelt høj kvalitet.

RAS/AMR er datagrundlaget for den integrerede database for arbejdsmarkedsforskning (IDA-databasen).

## **2.2. Arbejdskraftundersøgelsen**

AKU er baseret på interview med ca. 20.000 personer i alderen 15-74 år hvert kvartal (ca. 81.000 på årsbasis) og er Danmarks største løbende interviewundersøgelse<sup>5</sup>. Interviews indsamles som telefon- og webinterviews. Arbejdskraftundersøgelsen benytter de internationalt anvendte definitioner af beskæftigelse og ledighed (ILO-definitionerne).

#### **Anvendelsesmuligheder:**

AKU har et bredt anvendelsesområde med mange og særlige oplysninger til at belyse befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet.

AKU kan belyse forhold, som det ikke er muligt at opgøre på baggrund af registerdata. Det gælder fx spørgsmål om arbejdstids-ordninger, omfanget af hjemmearbejde, spørgsmål der vedrører den potentielle arbejdsstyrke (hvor mange der *kunne tænke sig* et arbejde), hvordan jobsøgning foregår mv.

Særlige interessenter kan købe sig til at få deres egne spørgsmål om arbejdsmarkedet belyst i en tillægsundersøgelse, der kan gennemføres som en delopgave i et enkelt kvartals interviews. Samtidig kan man også anvende indsamlede AKU-data i kombination med tilkoblede registerinformationer, eksempelvis om overførselsindkomster.

Arbejdskraftundersøgelsen laves i alle EU-lande og i en lang række andre lande efter de samme retningslinjer. Derfor er Arbejdskraftundersøgelsen den bedste danske undersøgelse til internationale sammenligninger af arbejdsmarkedsstatistik (se fx opgørelser fra [Eurostat](#)).

Ydermere er der siden efteråret 2013 blevet publiceret en månedlig AKU-beskæftigelse. Der publiceres her kun på hovedtal for beskæftigelse opdelt på køn og to aldersgrupper (15-24 år og 25-74 år). Dette betyder, at fx ugentlig

---

<sup>5</sup> Løbende betyder her, at interviewene udføres kontinuert gennem hele året, jævnt fordelt over alle uger.

arbejdstid ikke indsamles på månedsbasis. De publicerede månedstal er dannet som et glidende tre-måneders gennemsnit. Den sidste måned er forecastet, dvs. en prognose, der dannes ud fra informationer for hele tidsserien. På grund af det glidende tre-måneders gennemsnit kan man ikke sammenligne beskæftigelsen fra måned til måned, da to på hinanden følgende måneder har fælles datamængde. Derfor må man gå tre måneder tilbage, hvis man skal sammenligne måneder. Beskæftigelsestallene revideres to gange: 1) Når den forecastede måned er indsamlet og 2) Når kvartalstallet kommer, hvor beskæftigelsen vil blive benchmarket op imod kvartalstallet.

Da AKU er en survey, er der også tale om en stikprøveusikkerhed ved undersøgelsen. Dette sætter visse begrænsninger for detaljeringsgraden. Se yderligere på [AKU statistikdokumentation](#).

### 2.3. Arbejdstidsregnskabet

Beskæftigelsen i arbejdstidsregnskabet (ATR) er en gennemsnitlig beskæftigelse i kvartalet eller året (i princippet en opgørelse over, hvor mange beskæftigede hoveder, der er i gennemsnit pr. dag i referenceperioden).

Begrebet er således i overensstemmelse med beskæftigelsesopgørelsen i Arbejdskraftundersøgelsen (AKU), der i princippet også opgør den gennemsnitlige beskæftigelse i referenceperioden, men adskiller sig fra beskæftigelsen i den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS), der opgøres på en bestemt dag ultimo november. De internationale guidelines (både i arbejdsmarkedsstatistikken og i nationalregnskabsstatistikken) anbefaler at beskæftigelsen måles ved at opgøre den gennemsnitlige beskæftigelse i referenceperioden.

I det gamle ATR var populationen personer over 14 år der boede og arbejdede i DK. Med omlægningen af Arbejdstidsregnskabet til brug af kilder baseret primært på eIndkomst (med data fra og med 2008) er populationen ændret til personer der arbejder i virksomheder i Danmark, herunder personer der bor i udlandet. I september 2016 blev ATR omlagt til at blive baseret på arbejdsmarkedsregnskabet, læs mere på [ATR's hjemmeside](#). Opgørelsen inkluderer nu også personer, som efter en pause på op til 45 dage uden lønudbetaling, igen modtager løn fra samme arbejdsgiver.

#### Anvendelsesmuligheder:

ATR anvendes, når man ønsker en sammenhængende tidsserie. Til gengæld er der begrænsede detaljeringsmuligheder, idet opgørelserne er beregnet på et aggregeret niveau. Der findes dog opgørelser på relativt detaljeret brancheniveau, en sektor opdeling på *offentlig forvaltning og service/virksomheder og organisationer*, køn og socioøkonomisk status (om der er tale om lønmodtagere, selvstændige eller medarbejdende ægtefæller).

Som følge af det aggregerede beregningsniveau er det ikke muligt at tilknytte yderligere baggrundsplysninger.

## 2.4. Nationalregnskabet

Beskæftigelsen i nationalregnskabet er den gennemsnitlige beskæftigelse i referenceperioden (kvartalet eller året). Som i de tidligere omtalte arbejdsmarkedsstatistikker medtages alene personernes primære ansættelsesforhold i opgørelsen af beskæftigede (dvs. antal hoveder).

Nationalregnskabet beskæftigelse omfatter beskæftigede personer, der leverer arbejdskraft til produktionen af varer og tjenester i Danmark, uanset hvor i verden disse personer er bosiddende, eller om de økonomiske aktiviteter ligger inden for lovens rammer, blot produktionen ligger inden for nationalregnskabet produktionsgrænse.

Den nationalregnskabsmæssige beskæftigelse er en økonomisk statistik og ikke en personstatistik. Forhold som køn og alder, uddannelsesbaggrund mv. opgøres ikke i nationalregnskabet.

Brancheplaceringen af beskæftigelsen i nationalregnskabet adskiller sig nogle steder fra brancheplaceringen i arbejdsmarkedsstatistikkerne. Det skyldes hovedsageligt, at der i nationalregnskabet foretages flytninger i forhold til aktivitetsdefinerede brancher, ligesom den ikke-markedsmæssige del af økonomien er fordelt, så der sikres konsistens med de offentlige regnskaber.

### Anvendelsesmuligheder:

Som talgrundlag for analyser, der omhandler samfundsøkonomiske forhold. Den nationalregnskabsmæssige beskæftigelse bør anvendes, når man ønsker en sammenhængende tidsserie, der er sammenlignelig med fx BNP, produktion og værditilvækst i det øvrige nationalregnskab.

Opgørelserne er internationalt sammenlignelige, da Danmarks nationalregnskab er udarbejdet i henhold til de fælles EU-regler for nationalregnskabsstatistik.

## 2.5. Byggebeskæftigelsen

Opgørelsen af antal beskæftigede på arbejdssteder med bygge- og anlægsaktivitet foretages som en stikprøvetælling. Stikprøvens størrelse var ved udvælgelsen ca. 1.500 virksomheder.

Statistikken omfatter hele bygge- og anlægssektoren (branche grupperne 41,42 og 43 Dansk Branchekode 2007). Indsamlingsenheden er faglige enheder, som består af arbejdssteder inden for samme branche. De faglige enheder er dannet på baggrund af arbejdsstederne for de økonomiske enheder.

Beskæftigelsesopgørelsen gælder for en bestemt dag, som er den midterste onsdag i det aktuelle kvartal, den såkaldte tællingsdato. Udsnittet er opregnet, så det angiver den samlede beskæftigelse i de brancher, der indgår i opgørelsen.

Virksomheder med 4 eller færre ansatte er ikke repræsenteret i stikprøven, mens alle virksomheder i størrelsesgruppen 40 beskæftigede og derover er medtaget i stikprøven. I størrelsesgruppen 5-40 ansatte er udvælgelsen sket i form af en stratificeret stikprøve. Udsnittet er opregnet således, at det angiver den samlede beskæftigelse i de brancher, der indgår i opgørelsen. I den kvartalsvise opregning anvendes de seneste opdaterede oplysninger om

bygge- og anlægsvirksomheder fra det erhvervsstatistiske register. Der tages på den måde højde for forholdene vedrørende afgang og tilgang af virksomheder inden for bygge- og anlægsbranchen.

I byggebeskæftigelsen indgår arbejdssteder, der har hovedaktivitet indenfor følgende økonomiske aktiviteter: Byggeentreprenører, anlægsentreprenører, murerestre, el-installatører, vvs-installatører, tømrerestre og bygnings-snedkere, maler- og glarmestre og anden bygge- og anlægsaktivitet. Beskæftigede medarbejdere og medarbejdende mestre er endvidere fordelt på følgende aktivitetsarter: Nybyggeri, reparation, anlægsvirksomhed, andet arbejde, ikke på arbejde pga. dårligt vejr, ferie, skoleophold og lign.

#### **Anvendelsesmuligheder:**

Byggebeskæftigelsen er en hurtig konjunktur indikator og er den eneste indikator som belyser aktiviteten opdelt på nybyggeri, reparation, anlæg mv.

## **2.6. Beskæftigelse for lønmodtagere**

Beskæftigelse for lønmodtagere (BfL) opgør det gennemsnitlige antal personer med lønmodtagerjob. Opgørelsen ligner beskæftigelsesopgørelser ved at tælle "hoveder" og fordele efter højest prioriterede job, men adskiller sig ved ikke at indeholde selvstændige. Personer, som har hovedjob som selvstændige og bijob som lønmodtagere, vil indgå i statistikken med deres højest prioriterede lønmodtagerjob, hvor de i en beskæftigelsesopgørelse vil indgå som selvstændige. Dermed bliver antallet af personer med lønmodtagere i Beskæftigelse for lønmodtagere højere end antallet af lønmodtagere i andre statistikker.

Statistikken bygger på eIndkomst og udkommer med både månedlige og kvartalsvise opgørelser. Populationen er personer, der arbejder som lønmodtagere i virksomheder i Danmark, herunder personer, der bor i udlandet.

Opgørelsen inkluderer personer, som efter en pause på op til 45 dage uden lønudbetaling, igen modtager løn fra samme arbejdsgiver.

#### **Anvendelsesmuligheder:**

Beskæftigelse er en forholdsvis hurtig indikator for beskæftigelsen og har begrænset detaljeringsgrad. Opgørelsen fordeles på overordnede brancher og sektorer. Endvidere kan kvartalstallene fordeles på overordnet arbejdsstedsgeografi. Det er muligt at tilknytte yderligere baggrundsoplysninger til personer og virksomheder.

### 3. Job

Et job er defineret som en persons tilknytning til et arbejdssted, hvor man som minimum har én times betalt arbejde pr. uge i referenceperioden. Dermed er antal job en statusopgørelse over, hvor mange personer der er ansat på et givet arbejdssted på et givent tidspunkt. Samme person kan godt have flere job på samme tid, hvis vedkommende er tilknyttet flere arbejdssteder.

Opgørelsen af job omfatter ikke midlertidigt fravær i form af barsel eller anden orlov.

Antallet af job påvirkes ikke af, at en person har kortvarig sygdom, er på ferie eller har lignende fravær i det daglige<sup>6,7</sup>. Det vedrører dog ikke antallet af job men derimod antallet af arbejdstimer (se afsnit 5).

En person er tilknyttet et arbejdssted, og har dermed et job. Et givent arbejdssted kan have forskellige personer ansat. Samlet angiver antallet af forskellige personer på et givent arbejdssted hvor mange job, der er på den pågældende arbejdsplads. (Disse personer kan dog godt også have job på andre arbejdssteder). Der er knyttet nogle arbejdsstedsoplysninger til det enkelte job, hvor personen er ansat, bl.a. branche, sektor-oplysninger og en arbejdsstedsadresse. Branche og sektor oplysninger vedrører arbejdsstedets hovedaktivitet. I hvert job lægger personen nogle arbejdstimer og modtager løn som kompensation for dette arbejdsinput til produktionen.

#### 3.1. Erhvervsbeskæftigelsen

Erhvervsbeskæftigelsen (EBS) opgør antallet af job ultimo november i året<sup>8</sup>.

De primære job svarer til personens hovedbeskæftigelse i den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS) bortset fra de, der er midlertidigt fraværende som følge af barsel og orlov. Job, hvor personen er kortvarigt fraværende i jobbet (mindre end 45 dage), indgår i EBS.

I modsætning til RAS (og arbejdstidsregnskabet, ATR) anvender man i EBS en aktivitetsgrænse, således at job i virksomheder under et vist aktivitetsniveau ikke tæller med i opgørelsen af job.

---

<sup>6</sup> Ifølge nationalregnskabsstatistikken (SNA2008:system of national accounts) fra 2008 står der ikke længere, at job, hvor personen er midlertidigt fraværende, ikke skal indgå, når der opgøres job. SNA har tidligere eksplicit nævnt, at midlertidigt fraværende ikke skal regnes som havende et job. Ifølge ESA2010 (european system of national accounts, dvs. den europæiske præcisering af SNA) regnes fraværende ikke med i opgørelsen af job. Så ESA2010 gik tilbage til job afgrænsningen i den gamle SNA (1993), og står dermed stadig i kontrast til afgrænsningen af job i de øvrige statistiske områder.

<sup>7</sup> Ifølge erhvervsstatistikken SBS (structural business statistics) og STS (short term business statistics) skal job, hvor personer er midlertidigt fraværende, tælles med, når job opgøres. Erhvervsstatistikken er dermed på linje med arbejdsmarkedstatistikken (ILO), idet midlertidigt fraværende fra et job ikke fratrækkes, når der opgøres job.

<sup>8</sup> Før 2008 var det alene personens primære og sekundære job ultimo november, der indgik i EBS, men med eIndkomst som kilde indgår nu alle personens job ultimo november.

En anden forskel mellem EBS og RAS er, at EBS kun medregner selvstændige, som enten er momspligtige eller lønsumsafgiftspligtige eller er arbejdsgivere, mens RAS også medregner nogle selvstændige, der har indkomst i løbet af året fra selvstændig virksomhed.

#### **Anvendelsesmuligheder:**

Erhvervsbeskæftigelsens job anvendes, når man ønsker oplysninger for små grupper og ønsker at have adgang til mange baggrundsvARIABLE. Erhvervsbeskæftigelsen opgør ud over antallet af job også oplysninger om fuldtidsbeskæftigelse og lønsum i løbet af året samt antallet af arbejdssteder fordelt efter størrelsesgrupper ud fra antallet af job.

### **3.2. Arbejdstidsregnskabet**

I arbejdstidsregnskabet (ATR) før hovedrevisionen i 2012 beregnes det gennemsnitlige antal primære og sekundære job i kvartalet eller året. Udgangspunktet var erhvervsbeskæftigelsens antal primære og sekundære job ultimo november (med data før 2008), der i ATR repræsenterede det gennemsnitlige antal job i 4. kvartal i året. Udvikling hen over året blev beregnet ved at fremskrive ultimo november opgørelserne med konjunktur opgørelser fra MIA og AKU. MIA (månedlige indberetninger om indkomst fra SKAT) blev benyttet til en kvartalsvis fremskrivning af job for lønmodtagere. Arbejdskraftundersøgelsen (AKU) blev benyttet til at fremskrive job for selvstændige og medarbejdende ægtefæller.

Med revisionen til indkomst kilder i 2012 blev det gennemsnitlige antal job og det gennemsnitlige antal bijob hen over årets måneder beregnet. Udgangspunktet var den omlagte indkomst baserede erhvervsbeskæftigelses opgørelse ultimo november af antal primære job og bijob, der i ATR repræsenterer det gennemsnitlige antal job i november måned. Udviklingen hen over årets måneder bliver beregnet ved udviklingen i konjunkturstatistikkerne beskæftigelse for lønmodtagere (BfL) og AKU<sup>9</sup>.

Efter revisionen i september 2016 baserer ATR sig på arbejdsmarkedsregnskabet (AMR\_UN), der inkluderer oplysninger for alle årets måneder. Betalte timer fra AMR konverteres til præsterede timer på baggrund af oplysninger fra lønstrukturstatistikken. Konjunkturstatistikker benyttes til at fremskrive serierne i perioder der endnu ikke foreligger AMR data. De reviderede tidsserier foreligger med data fra og med 2008. Læs mere om [ATRs revisioner](#). Du kan også læse mere om [ATRs begreber](#).

Aktivitetsgrænsen anvendes ikke i RAS og ATR, fordi job og beskæftigelse uanset omfang bør indgå i arbejdsmarkedsstatistikken og den økonomiske statistik ifølge de internationale retningslinjer.

---

<sup>9</sup> Læs mere om metode i det omlagte ATR i statistikdokumentationen til ATR: <http://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/statistikdokumentation/det-aarlige-og-det-kvartalsvise-arbejdstidsregnskab>.

**Anvendelsesmuligheder:**

ATR anvendes, når man ønsker en sammenhængende tidsserie.

Til gengæld er der begrænsede detaljeringsmuligheder, idet opgørelserne er beregnet på et aggregeret niveau. Der findes dog opgørelser på relativt detaljeret brancheniveau, en opdeling på to sektorgrupper (*offentlig forvaltning og service/virksomheder og organisationer*), køn og socioøkonomisk status (om der er tale om lønmodtagere, selvstændige eller medarbejdende ægtefæller).

Som følge af det aggregerede beregningsniveau er det ikke muligt at tilknytte yderligere baggrundsoplysninger.

**4. Fuldtidsbeskæftigelse**

Som beskæftigelsesindikator anvendes ud over de nævnte begreber også beskæftigelse opgjort i fuldtidsækvivalenter (såkaldt fuldtidsbeskæftigelse). Der er begrebsmæssigt set ikke tale om en egentlig beskæftigelsesstatistik, idet fuldtidsbeskæftigelsen er beregnet ud fra volumenstørrelser (beløb eller timer) og ikke på baggrund af antal hoveder.

Mange brugere ønsker netop et volumenbegreb, når de ønsker et mål for beskæftigelsesomfanget, og her er fuldtidsbeskæftigelsen en intuitiv let forståelig måde at opgøre arbejdsvolumen på.

Fuldtidsbeskæftigelse er dermed ikke et egentligt beskæftigelsesbegreb. Det kan derfor kun som grov indikator benyttes til at sige noget om udviklingen i beskæftigelsen<sup>10</sup>.

**4.1. Erhvervsbeskæftigelsens fuldtidsbeskæftigelse**

Erhvervsbeskæftigelsens fuldtidsbeskæftigelse var før 2008 en volumenopgørelse (beregnete antal fuldtidsbeskæftigede) baseret på arbejdsgivernes indberetning til ATP for lønmodtagere mellem 16 og 66 år med mindst ni timers beskæftigelse pr. uge. Fra 2008 og fremefter er erhvervsbeskæftigelsens fuldtidsopgørelser baseret på løntimer indberettet til eIndkomst. Selvstændige og medarbejdende ægtefæller medregnes ikke i Erhvervsbeskæftigelsens fuldtidsbeskæftigelse, idet disse ikke er omfattet af ATP-ordningen eller indberetter til eIndkomst.

Før 2008 var opgørelsen behæftet med usikkerhed i forbindelse med ændringer i udbredelsen af de forskellige bidragssatser i den offentlige sektor. Endvidere indgik lønmodtageres beskæftigelsesforhold med under ni ugentlige timer ikke.

---

<sup>10</sup> Fuldtidsbeskæftigelse opgøres fx i tilfælde hvor de primære kilder ikke muliggør en egentlig beskæftigelsesstatistik, fordi de ikke omfatter hele arbejdsmarkedet (fx i den offentlige beskæftigelsesstatistik eller den tidligere ATP-beskæftigelsesindikator). I disse tilfælde kan man ikke prioritere, hvilke af personens job der er deres primære beskæftigelse, fordi man ikke kan vide, om de pågældende personer eventuelt har en hovedbeskæftigelse i den del af arbejdsmarkedet, som statistikken ikke omfatter (fx job som selvstændige og medarbejdende ægtefæller).

Som mål for beskæftigelsesvolumen er en væsentlig usikkerhed ved den ATP-baserede fuldtidsbeskæftigelse desuden, at alle der arbejder over 27 timer om ugen tæller som fuldtidsansat, uanset hvor mange timer over 27 timer, der arbejdes.

Mange brugere har været vant til at benytte ATP-fuldtidsbeskæftigelsen gennem mange år. ATP-ordningen er et veletableret system, men er ikke et specielt præcist mål for arbejdsvolumen, idet opgørelserne generelt ikke registrerer ændringer i antal arbejdstimer indenfor de 3 kategorier; 9-17 timer om ugen, 18-26 timer og mindst 27 timer om ugen. ATP-fuldtidsbeskæftigelsen er beregnet ved at omregne atp-beløb inden for disse 3 kategorier af arbejdsomfang til fuldtid.

Den kvartalsvise ækvivalent til Erhvervsbeskæftigelsens ATP-fuldtidsbeskæftigelse har været ATP-beskæftigelsesindikatoren. Forskellen er, at hvor Erhvervsbeskæftigelsens opgørelser foreligger på arbejdsstedsniveau, så var indberetningerne til konjunkturindikatoren alene indberettet på administrative enheder (SENR-niveau) og dermed opgjort på virksomhedsniveau. Derudover har erhvervsbeskæftigelsen foretaget et tillæg af fuldtidsbeskæftigede for de, der er under 16 år eller over 66 år, da disse ikke er omfattet af ATP-ordningen. ATP-beskæftigelsesindikatoren har været indstillet som statistik efter 3. kvartal 2009 udkom (NYT nr. 521 d.26/11 2009).

Efter 2008 er erhvervsbeskæftigelses fuldtidsopgørelser baseret på løntimer indberettet til eIndkomst, hvilket er en væsentligt mere præcis opgørelse af volumen end de tidligere ATP-fuldtidsbeskæftigelsesopgørelser var. Se mere om løntimer og fuldtidsopgørelser på baggrund af løntimer i afsnit 4.2.

#### **Anvendelsesmuligheder:**

Erhvervsbeskæftigelsens fuldtidsbeskæftigelse kan fordeles på detaljerede brancher.

## **4.2. Fuldtidsbeskæftigelse i Beskæftigelse for lønmodtagere**

Beskæftigelse for lønmodtagere belyser konjunkturudviklingen i beskæftigelsen for lønmodtagere i danske virksomheder. Statistikken blev offentliggjort første gang i NYT nr. 313 fra d. 30/6 2011 med beskæftigelsestal for perioden 1.kvt. 2008 - 4.kvt. 2010.

Tællingsenheden er et lønmodtagerjob, der defineres som en persons tilknytning til et arbejdssted i en periode i en virksomhed i Danmark. En person kan have flere job i samme periode på forskellige arbejdssteder og kan have flere job på samme arbejdssted på forskellige tidspunkter. Til jobbene er knyttet oplysninger om arbejdsgiverbetalte arbejdstimer (løntimer) samt diverse lønkomponenter. I tilfælde af, at der mangler indberettede løntimer eller de anses for invalide eller usandsynlige, foretages en beregning af disse. De beregnede løntimer udgjorde i 2008 ca. 15 pct. af det samlede antal løntimer, men er nu som regel under 5 pct. Andelen varierer i forhold til branche og sektor. På basis af samtlige betalte løntimer dannes fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere ved at dividere det samlede timetal i en måned med 160,33 (svarende til 37 timer om ugen). Antal fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere i referencekvartalet er opgjort som et gennemsnit af antal fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere i kvartalets tre måneder.

Kilden til Beskæftigelse for lønmodtagere er eIndkomstregisteret (eIR) suppleret med data fra Erhvervsregisteret og Befolkningsregisteret, alle registre i Danmarks Statistik. eIndkomstregisteret (eIR) bygger på indkomstoplysninger indberettet til SKATs Indkomstregister (eIndkomst). Dækningsgraden af lønmodtagerjob er over 99 pct. Der opregnes i statistikken i forhold til ikke-indkomne indberetninger i det seneste kvartal.

Beskæftigelsen er fordelt på sektorer og overordnede brancher.

#### **Anvendelsesmuligheder:**

Usikkerheden i forbindelse med de anvendte kilder betragtes som relativt lille for så vidt angår omfanget af beskæftigelse på overordnet niveau.

For så vidt angår mere detaljerede opgørelser af beskæftigelsen mht. branchemæssig og geografisk fordeling er usikkerheden betydelig større. Dette skyldes manglende indberetninger af produktionsenheder i eIndkomst, især indenfor det offentlige, hvilket har gjort det vanskeligt at knytte aktiviteterne til de arbejdssteder, hvor personerne arbejder. P.t. er der endnu kun foretaget kvalitetsundersøgelser af statistikken i relativt begrænset omfang.

### **4.3. Den offentlige beskæftigelsesstatistik**

Den offentlige beskæftigelsesstatistik dækker sektoren *Offentlig forvaltning og service*. Statistikken blev omlagt i 2013 og anvender nu samme datagrundlag som statistikken Beskæftigelse for lønmodtagere (BFL). Oplysningerne kombineres med indberetninger af bl.a. kontonumre fra de offentlige lønsystemer.

Om tællingsenheden og kilden se under afsnit 4.2 Beskæftigelse for lønmodtagere.

#### **Anvendelsesmuligheder:**

Statistikken fordeles på sektorer og efter formål (COFOG). Den offentlige beskæftigelsesstatistik er den eneste arbejdsmarkedsstatistik, der laver en opdeling på COFOG-grupper, der er nationalregnskabet's fordeling af det offentliges udgifter efter formål<sup>11</sup>.

### **4.4. Arbejdsmarkedsregnskabet**

Arbejdsmarkedsregnskabet (AMR) er en ny statistik, som Danmarks Statistik i gennem flere år har arbejdet på at udvikle. Statistikken udkom for første gang i april 2015 (i NYT nr. 211 fra 30. april 2015). AMR er årlig statistik, som dækker perioden 2008 til 2015.

AMR er et befolkningsregnskab over den samlede danske befolkning, hvor arbejdsmarkedsrelaterede aktiviteter vægtes højst. Tilknytningen til arbejdsmarkedet opgøres i fuldtidspersoner, hvilket betyder, at antallet af fuldtidsbeskæftigede også kan opgøres i AMR.

---

<sup>11</sup> Læs mere om formålsfordelingen (COFOG) på [www.dst.dk/COFOG](http://www.dst.dk/COFOG)

Opgørelsen af fuldtidspersoner tager udgangspunkt i den eksisterende ugentlige fuldtids timenorm, dvs. 37 timer pr. uge. En fuldtidsperson svarer således til 37 timer om ugen, og en person kan maksimalt bidrage med 37 timer om ugen i AMR.

Det betyder, at hvis en person har mere end 37 timer om ugen, fortages der en nedskrivning/omfordeling af timerne ud fra den validitet, oplysningerne vurderes at have. Når oplysningerne vurderes at være lige valide, vægtes beskæftigelse højest. Antallet af fuldtidsbeskæftigede i AMR svarer således til, at personerne har arbejdet 37 timer om ugen.

### **Anvendelsesmuligheder:**

AMR anvendes, når man ønsker befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet opgjort bredt (dvs. ikke nødvendigvis udelukkende antallet af fuldtidsbeskæftigede) og ud fra den gældende timenorm.

AMR kan fordeles på en række personrelaterede baggrundsoplysninger (køn, alder, område og herkomst).

AMR fordeles derimod ikke på arbejdsstedsrelaterede baggrundsoplysninger (branche, sektor, arbejdsstedskommune). Begrundelsen for at undlade sådanne fordelinger er, at timenormeringen er sat i forhold til 37 timer om ugen. Den betyder, at antallet af fuldtidsbeskæftigede fordelt på fx brancher ikke vil afspejle det reelle aktivitetsomfang i branchen, idet timer over 37 timer om ugen ikke indgår. AMR skal derfor primært ses som en personrelateret statistik.

Data i AMR er generelt af høj kvalitet. Det skyldes bl.a., at man i AMR integrerer og harmoniserer en lang række datakilder i et statistiksystem. Det betyder, at AMR kan belyse arbejdsmarkedet væsentligt bedre, end de nuværende enkeltstående statistikker kan.

AMR findes også i en ikke-timenormeret version (AMR-UN), som dog ikke offentliggøres særskilt. I AMR-UN indgår timer udover 37 timer om ugen. AMR-UN er datagrundlaget for den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik, erhvervsbeskæftigelsen og arbejdstidsregnskabet og stilles også til rådighed gennem Danmarks Statistiks forskerplaceringsordning.

## 5. Timeopgørelser

Arbejdstid er en volumenstørrelse, der angiver hvor mange timer, der er arbejdet. Arbejdstimer siger ikke noget om, hvor meget arbejde der er udført i form af produktionsoutput. Arbejdstimerne er en opgørelse af, hvor meget tid der er brugt (eller afsat) til arbejdet.

Der findes dog mange forskellige begreber, der vedrører arbejdstid:

- *Betalte timer* angiver de arbejdstimer, som arbejdsgiveren betaler for.
- *Aftalte timer/ kontraktlige timer* angiver de timer, der har aftalt i en (nedfældede eller mundtligt formulerede) aftale eller kontrakt mellem arbejdsgiveren og arbejdstageren – for fuldtidsansatte er dette typisk 37 timer om ugen.
- *Normale timer* angiver det antal timer, man normalt arbejder – dette vil være de aftalte betalte timer og det normale overarbejde<sup>12</sup>.
- *Fraværstimer* er de timer man ikke har været på arbejde, selv om de ligger indenfor den aftalte arbejdstid.
- *Overarbejdstimer* er de timer, der arbejdes ud over den aftalte tid<sup>13</sup>.
- *Præsterede timer /faktiske arbejdstimer* angiver de timer, man er på arbejde – hvad enten man arbejder på arbejdspladsen eller hjemmefra. Præsterede timer er eksklusive fravær og inklusive overarbejde. Præsterede timer er således et mål for, hvor meget arbejdskraft input der reelt har været brugt til at producere output i en given periode.<sup>14</sup>

Når man opgør timer og løn, knytter disse sig til jobbet (dvs. ikke kun til hovedbeskæftigelse, men også til timer og løn i personens eventuelle bijob). Den samme person kan godt have en hovedbeskæftigelse i én branche, men samtidig have et bijob i en anden branche og måske et tredje job i en helt tredje branche. Timer og løn i den enkelte branche afspejler, hvor mange timer og løn der har været knyttet til (hoved- eller bi-) job i branchen i referenceperioden.

<sup>12</sup> Man skelner i AKU mellem normalt forekommende overarbejde og temporært overarbejde. Det normale overarbejde er en almindelig del af de arbejdstimer der er nødvendige for at bestride jobbet.

<sup>13</sup> I AKU skelner man mellem normalt overarbejde (defineret ved timer der normalt arbejdes ud over den aftalte arbejdstid) og temporært overarbejde (defineret ved at de faktiske arbejdstimer overstiger de normale arbejdstimer, hvor sidstnævnte normale arbejdstimer inkluderer det normale overarbejde). Det normale overarbejde er typisk ubetalte overarbejdstimer. I registerstatistikker indgår ubetalte arbejdstimer og kriminelle arbejdstimer (herunder sort arbejde) ikke, hvorfor denne distinktion ikke forekommer i registersammenhænge.

<sup>14</sup> Derfor er det også præsterede timer, der benyttes, når man vil måle effektiviteten af arbejdsprocessen. Arbejdsproduktiviteten måles ved at relatere bruttoværditilvæksten (BVT) eller bruttofaktorindkomsten (BFI) til antallet af præsterede arbejdstimer. Arbejdsproduktivitetsændringer kan dog have andre årsager end ændringer i arbejdsindsatsen. Indsatsen af kapital og andre produktionsfaktorer kan vokse, eller der kan ske teknologiske fremskridt, dvs. et øget udbytte ved den samme ressourceindsats. Bl.a. derfor måles produktivitet ved totalfaktorproduktiviteten, som tager udgangspunkt i forholdet mellem BVT eller BFI og den samlede indsats af produktionsfaktorer.

Man kan godt opgøre, hvor mange arbejdstimer de enkelte beskæftigede har. Dermed opgør man, hvor mange timer *personerne* har udbudt. Dette vil fx være relevant, hvis man vil belyse balance mellem familieliv og arbejdsliv e. lign.

Set fra virksomhedernes synspunkt er det mest interessant i hvilke job, og dermed hvilke arbejdssteder og hvilke brancher, vedkommende har lagt arbejdsindsatsen. Arbejdstimerne i en enkelt branche udgøres af forskellige personernes enten hoved- eller bijob.

## 5.1. Arbejdskraftundersøgelsen

For de beskæftigede er fokus i arbejdskraftundersøgelsen (AKU) at belyse forskellige aspekter af deres arbejdsforhold. I AKU spørges der til timetal i personens hovedbeskæftigelse og største bijob.

I AKU spørger man til, hvor mange timer personen *normalt* arbejder i jobbet om ugen (hvilket er inklusivt normalt overarbejde). Når en normal ugentlig arbejdstid skal opgøres, vil det for nogle grupper være svært at fastlægge denne, fx personer med periodisk arbejde (løsarbejdere, delvis efterløn og delpensionister) og personer med varierende eller ikke fastlagt arbejdstid. For disse efterspørges en gennemsnitlig arbejdstid over de seneste fire uger.

Derudover spørges der til, hvad den *aftalte* tid er (dvs. hvor mange timer man er ansat til, kontraktligt set, – uanset om kontrakten er skriftlig eller mundtlig). De kontraktlige timer er eksklusiv overarbejde men inkluderer de timer, man eventuelt er fraværende.

Det sidste timebegreb, der spørges til i AKU, er den *faktiske arbejdstid* i ugen før interviewet (den såkaldte referenceuge). Den faktiske arbejdstid udgør det antal timer, der reelt er arbejdet, eksklusiv fravær og inklusiv overtid. Dette gælder uanset, om der er tale om betalt eller ubetalt arbejde, registreret arbejde, illegalt arbejde (herunder sort arbejde) osv.

### Anvendelsesmulighed:

Man kan på baggrund af AKU beregne det gennemsnitlige antal faktiske (præsterede) arbejdstimer pr. beskæftiget.

Når timeopgørelser beregnes, så er det de samme personer, der indgår i tæller og nævner, når det gennemsnitlige timetal pr. beskæftiget beregnes. Derfor giver AKU et godt bud på, hvor mange timer der i gennemsnit arbejdes pr. beskæftiget. I andre statistikker (bl.a. arbejdstidsregnskabet og nationalregnskabet) opgør man de samlede timer (fra alle hoved- og bijob) og det gennemsnitlige antal beskæftigede, og hvis man på baggrund af disse forsøger at beregne, hvor mange timer der i gennemsnit arbejdes pr. beskæftiget, så er det ikke de samme enheder, der indgår i tæller og nævner.

AKU kan belyse forhold, der ikke kan opgøres på baggrund af registerdata. Det gælder fx spørgsmål om arbejdstidsordninger, timeopgørelser i både normaltid, kontraktlig tid og faktisk præsteret tid, omfanget af hjemmearbejde og arbejde på "skæve" tidspunkter, årsag til midlertidigt fravær fra arbejdet (ferie, sygdom, orlov), spørgsmål, der vedrører den potentielle arbejdsstyrke (hvor mange der *ønsker* at arbejde flere eller færre timer, end de gør på interviewtidspunktet) mv. Tillige laves der én gang årligt

en tillægsundersøgelse om sort arbejde, der udarbejdes for Nationalregnskabet. AKU er den eneste kilde til at belyse det sorte arbejdes omfang blandt både beskæftigede og ikke-beskæftigede.

Særlige interessenter kan købe sig til at få deres egne spørgsmål om arbejdsmarkedet belyst i en tillægsundersøgelse, der kan gennemføres som en delopgave i et enkelt kvartals interviews. Se endvidere afsnit 2.2. For de særligt interesserede findes i bilag til indeværende notat en beskrivelse af forskelle mellem timeopgørelser i Arbejdskraftundersøgelsen (fra de beskæftigede selv) og Lønstatistikken (fra virksomhedernes administrative lønsystemer).

## 5.2. Arbejdstidsregnskabet

Arbejdstidsregnskabet (ATR) opgør arbejdstid i form af præsterede timer og bygger bl.a. på antallet af løntimer i AMR kombineret med oplysninger om forholdet mellem præsterede timer og betalte timer fra lønstrukturstatistikken. Disse data er fremskrevet i den periode, hvor der endnu ikke foreligger AMR strukturdata, primært ved brug af oplysninger fra beskæftigelse for lønmodtagere (BfL).

Arbejdstidsregnskabet opgørelser danner grundlag for opgørelser af præsterede arbejdstimer og gennemsnitlig beskæftigelse i nationalregnskabet.

Fordi ATR bygger på administrative data, er timebegrebet eksklusiv ubetalte timer og illegalt arbejde (herunder sort arbejde). Læs mere om ATRs begreber og revisioner [her](#).

### Anvendelsesmuligheder:

ATR anvendes, når man ønsker en totalopgørelse af arbejdstimer i kvartalet eller året fordelt på relativt detaljerede brancher.

## 5.3. Nationalregnskabet

I nationalregnskabet opgøres præsterede arbejdstimer som de timer, der faktisk udføres i forbindelse med produktionen af varer og tjenester i Danmark, uanset hvor i verden disse personer, der udfører arbejdet, er bosiddende, eller om de økonomiske aktiviteter ligger inden for lovens rammer, blot produktionen ligger inden for nationalregnskabet produktionsgrænse.

I præsterede timer indgår timer fra såvel det primære ansættelsesforhold som eventuelle andre ansættelsesforhold, samt timer for ubetalt overtid og illegal aktivitet.

Den nationalregnskabsmæssige arbejdstid er en økonomisk statistik og ikke en personstatistik. Forhold som køn og alder, uddannelsesbaggrund mv. opgøres ikke i nationalregnskabet.

Brancheplaceringen af arbejdstid i nationalregnskabet adskiller sig nogle steder fra brancheplaceringen i arbejdsmarkedstatistikkerne. Det skyldes hovedsageligt, at der i nationalregnskabet foretages flytninger i forhold til

aktivitetsdefinerede brancher, ligesom den ikke-markedsmæssige del af økonomien er fordelt, så der sikres konsistens med de offentlige regnskaber.

#### **Anvendelsesmuligheder:**

Som talgrundlag for analyser, der omhandler samfundsøkonomiske forhold. Den nationalregnskabsmæssige arbejdstid bør anvendes, når man ønsker en sammenhængende tidsserie, der er sammenlignelig med fx BNP, produktion og værditilvækst i det øvrige nationalregnskab.

Ønsker man at se på arbejdskraftindsatsen i nationalregnskabets produktion, bør man vælge nationalregnskabets arbejdskraftforbrug målt i præsterede arbejdstimer fremfor beskæftigede personer, idet timerne bedre afbilder volumen af arbejdskraftforbruget i nationalregnskabet.

Opgørelserne er internationalt sammenlignelige, da Danmarks nationalregnskab er udarbejdet i henhold til de fælles EU-regler for nationalregnskabsstatistik.

## **6. Pendlingsstatistik**

En pendler er defineret som en person, der ikke bor og arbejder på samme adresse. Pendlingen er ofte en daglig rejse mellem bopæl og arbejdssted, men der kan også være tale om en rejse, der foretages sjældnere. Statistikken indeholder ikke oplysninger om hyppigheden af pendlingen, eller hvilket transportmiddel pendleren benytter.

I Danmarks Statistik opgøres:

- Pendling mellem bopæl og arbejde indenfor Danmark (herunder opgørelse af pendlingsafstande)
- Øresundspendling

Statistikgrundlaget for pendlingsstatistikken er den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS).

*Pendlingsafstanden* er beregnet som den korteste vejafstand fra den beskæftigedes bopælsadresse til arbejdsstedsadressen. Hjemturen indgår ikke i pendlingsafstanden.

[Øresundspendlingen](#) vedrører pendling mellem Østdanmark og Skåne, for de personer der bor i et af landene og har deres hovedbeskæftigelse i det andet land.

For at blive opgjort som arbejdspendler skal personen have været lønmodtager i nabolandet i november måned i det aktuelle år og en eventuel indkomst i hjemlandet må ikke overstige indkomsten i arbejdslandet.

Der findes i alt ca. 20 baggrundsvariable i Øresundspendlingen.

#### **Anvendelsesmuligheder:**

Ligesom for den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik findes oplysningerne på personniveau, og der er mange baggrundsvariable knyttet til.

For Øresundsstatistikken omhandler variablene pendlernes bopælskommune, alder, køn uddannelsesniveau, fødselsland eller fødselsregion, lønindkomst samt arbejdspladsens branche, størrelse og regionale beliggenhed.

## Bilag: For de særligt interesserede:

### A. Registrering af arbejdstid fra interviews med de beskæftigede selv

I AKU opgøres ugentlige timetal. Interviewene foregår løbende hen over året. Det betyder, at man også opfanger fravær (fx ved ferier og sygdom og lignende). Det er her væsentligt at være opmærksom på, hvorvidt man i forbindelse med opgørelser af gennemsnitlig arbejdstid medtager personer, der har haft fuldt fravær, eller om man kun medtager beskæftigede, der har haft minimum én times betalt arbejde i referenceugen. Det sidste tal vil naturligt give et højere gennemsnitligt ugentligt timetal. Både faktisk arbejdstid med og uden fuldt fraværende publiceres i statistikbanken<sup>15</sup>.

Der er en niveauforskel mellem arbejdstid opgjort i AKU og i de registerbaserede kilder, hvor AKU placerer sig på et højere niveau.

Der er flere grunde til denne niveauforskel. I AKU spørges de beskæftigede selv, i modsætning til de registerbaserede opgørelser, hvor oplysningerne stammer fra arbejdsgivernes lønsystemer. Ulønnet overarbejde, sort arbejde vil fx ikke indgå i den registerbaserede arbejdstid, mens disse former for arbejde kan indgå i det personen oplyser til AKU. Der kan være måleproblemer i AKU, hvis respondenterne ikke husker præcist, hvad der blev arbejdet i referenceugen. Der kan således være både over- og underestimeringer af såvel arbejdstid som fravær<sup>16</sup>.

Analysen af arbejdstiden i AKU viser blandt andet, at der er et problem med afrundinger i AKU, idet man pt. opgiver arbejdstid i hele timer. Derfor vil personer med fx 37,5 times arbejde have en tendens til at runde dette op til 38 timer.

Derudover er der en række begrebsmæssige forskelle, der kan have betydning for de forskellige niveauer. Ulønnet overarbejde, sort arbejde vil fx ikke indgå i den registerbaserede arbejdstid. AKU's oplysninger stammer fra telefon- og web-interviews med de beskæftigede personer selv. Derfor vil de timeoplysninger der registreres, være afhængig af de interviewedes hukommelse og vilje til at oplyse rigtigt (der bl.a. kan afhænge af hvilke typer timer, der er tale om), ligesom de kan afhænge af, hvor dygtige interviewerne er (og hvor lang tid de får) til at klargøre begreberne for indberetterne. Dette kan resultere i skævhed i oplysningerne. Dette behøver ikke i sig selv at være noget problem, hvis man benytter AKU til sammenligninger med andre grupper dækket af AKU, så længe fejloplysningerne ikke er systematisk forskellige mellem de grupper der sammenlignes.

Ved sammenligninger af *ugentlige timeoplysninger mellem lønmodtagere, selvstændige og medarbejdende ægtefæller*, er der grund til at formode, at der er nogle systematiske skævheder. Fx tyder resultater fra Finland på, at

<sup>15</sup> Man kan således godt leve op til beskæftigelsesdefinitionen i AKU selv om man ikke har arbejdet i den pågældende uge, hvis der er tale om kortere afgrænset fravær grundet ferie, sygdom, orlov eller lignende. Centralt er her, hvorvidt man stadig har en tilknytning til arbejdsstedet.

<sup>16</sup> Kilde – SCB 2012 – i et særstudie af den svenske AKU finder man en underrapportering af såvel overarbejde som af fravær.

selvstændige tenderer at overrapportere deres arbejdstimer i arbejdskraftundersøgelser<sup>17</sup>. Vi har en formodning om, at denne overrapportering er størst i de tilfælde, hvor arbejdsstedet for den selvstændige (og den medarbejdende ægtefælle) er den selvstændiges bopæl, idet man her må formode, at forholdet mellem arbejdstid og fritid er mere udvisket. Det drejer sig primært om beskæftigelse i landbrug mv. samt mindre virksomheder indenfor detailhandel og hotelvirksomhed.

Også *inden for hver af grupperne* lønmodtagere, selvstændige og medarbejdende ægtefæller kan der være systematiske fejl i de oplysninger respondenterne giver til AKU. Således tyder undersøgelser fra tidsstudier i USA på, at personer, der har lange arbejdsdage, tenderer at overrapportere deres arbejdstimer<sup>18</sup>. Endvidere tyder undersøgelser på, at konventionelle AKU-målinger af arbejdstid tenderer at underestimere såvel fravær, der har været i løbet af ugen ("part-week absence from work") som overtid, hvis man sammenligner med data fra administrative registre. Lignende undersøgelser er ikke foretaget på danske data, men problemet kan antages at gælde for AKU'er generelt.

En anden type målefejl kan være forårsaget af, at de interviewede ikke præcist véd, hvilke aktiviteter der indgår i begrebet "arbejde" og derfor kan inkludere tid brugt på aktiviteter, der ikke i de internationale definitioner er defineret som arbejde. Det kan være fordi aktiviteten bliver betragtet som arbejde på deres arbejdsplads, eller fordi de bliver betalt for det. Det kan også forekomme, at de undlader at reportere tid brugt på aktiviteter der faktisk er arbejde, fx fordi de ikke bliver betalt for det<sup>19, 20</sup>.

Ydermere kan respondenterne med vilje give ukorrekte oplysninger, fx undlade oplysninger, der er kompromitterende eller socialt uacceptable, eller de kan undlade at rapportere uautoriseret fravær.

Slutteligt er oplysninger fra arbejdskraftundersøgelsen, i lighed med andre stikrøveundersøgelser, underlagt stikprøveusikkerhed. Jo mere detaljerede fordelinger, der foretages på baggrund af arbejdskraftundersøgelsen, desto større er usikkerheden.

## **B. Registrering af arbejdstid ud fra virksomhedsoplysninger (administrative data fra lønsystemerne)**

Til lønstatistikken indberettes alene arbejdsgiverbetalte registrerede timer. Arbejdsgiverne tenderer kun at registrere de timeoplysninger, de selv har en interesse i at beregne til løn administrative formål, dvs. hvor mange timer der udbetales løn for eller som de får refunderet fra de offentlige kasser<sup>21</sup>.

Oplysningerne i virksomhedernes administrative systemer benyttes bl.a. til indberetninger til SKAT. Illegale timer (herunder sort arbejde) registreres ikke.

<sup>17</sup> Kilde: OECD (1998), s.6-7.

<sup>18</sup> Kilde: OECD (1998), s.7.

<sup>19</sup> Kilde: Mata Greenwood (2001).

<sup>20</sup> Se [ILO resolution om måling af arbejdstid](#).

<sup>21</sup> Kilde: OECD (1998), s.5.

For tidlønnede vil forskellen mellem betalte timer og betalt fravær typisk være præsterede timer.

Imidlertid vil denne sammenhæng ikke være så klar for fastlønnede, hvor de indberettede betalte timer oftest vil være de normale timer, dvs. ikke indeholde oplysninger om ubetalte *overarbejdstimer*, dvs. *faktiske timer vil være relativt undervurderet for fastlønnede*.

Der indberettes ikke *ubetalte timer*, dvs. dels de timer der arbejdes *frivilligt*, men også de timer, man forventes at arbejde for at kunne besidde det pågældende job (og her kan forventningerne godt være, at man arbejder fx 50 timer om ugen, selv om overenskomsten siger 37 timers arbejdsuge)<sup>22</sup>. Når man til lønstatistikken ikke indberetter *det overarbejde, der i visse job er en del af den normale arbejdstid* (og der derfor ikke udbetales særskilte tillæg, der betinger et krav om registrering i lønstatistikken), så undervurderes arbejdstiden i disse job. Da disse karakteristika navnlig er gældende for højtlønnedes job, så undervurderes de faktiske arbejdstimer for denne gruppe<sup>23</sup>.

Overarbejde der betales ved belønning i form af bonus sidst på året (hvor fx flekstimer nulstilles) registreres ikke på timesiden<sup>24</sup>.

Mange lønmodtagere får betalt deres *frokosttid*. I lønsystemerne er det ikke muligt at isolere tid brugt til frokost. Såfremt arbejdsgiveren betaler for frokost, er dette inkluderet i de oplyste timetal fra lønstatistikken. En del argumenterer for, at frokosten ofte er betalt af arbejdsgiveren, fordi man til gengæld forventer at lønmodtagerne i frokosttiden stadig står til rådighed og kan tilkaldes, hvis det er nødvendigt<sup>25</sup>. I Danmark er dette særligt relevant, idet man her, i modsætning til i flere andre lande, ikke tager flere timer fri midt på dagen for at tage hjem eller i byen for at spise, men derimod som oftest holder en mindre pause og spiser sin frokost på arbejdspladsen.<sup>26</sup> Præsteret arbejdstid skal ifølge ILO inkludere pauser under en halv timer,

<sup>22</sup> Der er nogle, der vil hævde, at disse sidste timer ikke er *ubetalte*, idet betalingen ligger i den løn, man får i det pågældende job, og er det nødvendigt at arbejde mere end 37 timer om ugen, så er timelønnen blot det mindre. Der er også nogle, der vil sige, at også de sidste timer er *frivillige*, idet man (på det ordinære arbejdsmarked) selv har valgt det job man besidder. De fleste er dog ikke i tvivl om, at arbejder de ikke de (mere eller mindre eksplicit formulerede) forventede timer, så vil de miste jobbet.

<sup>23</sup> Dette er især problematisk ved sammenligninger med AKU, da forholdet her er præcis omvendt, jf. ovenfor om personer, der arbejder mange timer / lange arbejdsdage.

<sup>24</sup> Bonusbetalingen figurerer i lønstatistikken som en del af de uregelmæssige betalinger, men her registreres ikke timer.

<sup>25</sup> At stå til rådighed kan spænde over mange ting, afhængigt af typen af job man besidder: Det kan være overfor eksterne kunder, der skal betjenes på den ene eller anden måde, det kan være, at man spiser sin mad, mens man fortsætter sit arbejde, eller det kan være, at man udveksler arbejdsrelateret information med arbejdskolleger, mens man spiser.

<sup>26</sup> Analyser pba. AKU har vist, at gruppen, der selv skal betale for deres frokost, typisk bruger mindre end ½ time dagligt på frokost. Imidlertid er det p.t. ikke muligt at beregne eksakt, hvor lang tid der bliver brugt på frokost, idet der til AKU ikke skal angives timer brugt på frokost, men alene oplyse om timetallet er inklusiv eller eksklusiv frokost. Konklusionerne er derfor dannet ved at sammenligne gennemsnitlige timetal for de, der opgiver inklusiv frokost og timetal, hvor frokost ikke indgår.

mens frokoster o. lign. der varer mere end en halv timer skal tælle som fravær og dermed ikke indgå i den præsterede tid.

En anden usikkerhed i forhold til opgørelsen af præsteret tid er, at nogle af timeopgørelserne bliver fastlagt ved overenskomsterne, i forhold til hvor meget *anden rådighedstid* (fx tilkaldevagt) tæller på timesiden. Det betyder, at personer der hører til forskellige overenskomster i princippet kan få indberettet forskellig arbejdstid, selv om de reelt arbejder i lige lang tid.

Det er sjældent at man i virksomhederne til administrative formål har en særlig interesse i præcist at registrere, hvornår et ansættelsesforhold starter og (navnlig) slutter. Således kan man i virksomhederne godt have en interesse i at beholde oplysninger i lønsystemerne om personer, der er en mulighed for vil komme igen på et senere tidspunkt.

*Løst-ansatte, periodevist ansatte (konsulenter, censorer, bestyrelsesmedlemmer o. lign.), ansatte med en ikke fast aftalt arbejdstid eller varierende arbejdstid vil typisk være relativt mangelfuldt registreret mht. arbejdstid, både hvad angår, hvilke perioder der arbejdes mere intensivt end andre og med hensyn til, hvornår ansættelsesforholdene er aktive (der er en overrepræsentation af ansættelsesforhold der er registreret med start 1. januar og slut 31. december).*

## Referenceliste

EUROSTAT (2010): *Report from the Task Force on adapting the explanatory notes with respect to working time*. Working Group Labour Market Statistics. Document for item 8.3 of the agenda, 13-14 December 2010 Bech Building, Room Ampère, Luxembourg. Doc. Eurostat /F2 /EMPL/39/10 Annex.

EU (EUROSTAT, 2013): [European System of Accounts – ESA 2010](#). ISBN: 978-92-79-31242-7.

FN (UNSTAT, 2009): *System of National Accounts 2008 (SNA 2008)*. ISBN: 978-92-1-161522-7.

Hoffmann, Eivind and Adriana Mata (1998): *Measuring Working Time: An alternative approach to classifying time use*. Bulletin of Labour Statistics 1998-3.

Hoffmann, Eivind and Adriana Mata (2000): *Statistics on working time arrangements: An overview of issues and some experiences*. Invited paper for the ECE-EUROSTAT-ILO Seminar on Measurement of Quality of Employment, Geneva 3-5 May 2000.

ILO (2013): [Resolution concerning statistics of work, employment and labour underutilization](#). Adopted by the 19.th International Conference of Labour Statisticians (October 2013).

ILO (1990): *Surveys on economically active population, employment, unemployment and underemployment: An ILO manual on concepts and methods*. Geneva, International Labour Office. ISBN 92-2-106516-2.

ILO (2009): *Report of the 18th International Conference of Labour Statisticians*, Geneva, 24 November – 5 December 2008. ISBN: 987-92-2-121730-5.

Mata Greenwood, Adriane (2001): *The hours that we work: the data we need, the data we get*. ILO Bulletin of labour Statistics, 2001-1.

OECD (1998): *Annual hours of work: Definitional and comparability issues*. Working Party on Employment and Unemployment Statistics. DEELSA/ELSA/WP7(98)2.

SCB (2012): *Actual Hours Worked in the Swedish LFS – Four articles*

Viby Mogensen, G., *Moral på skatteområdet. Danske erfaringer 1980-1997*, i S. Pedersen, *Skyggeøkonomien i Vesteuropa. Målinger og resultater for udvalgte lande*, København, 1998.